

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**
Jilská 1, Praha 1
Tel./fax: 286 840 129
E-mail: paulina.tabery@soc.cas.cz

Názory české veřejnosti na cizince v České republice

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2009, v09-03</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>2. 3. – 9. 3. 2009</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1139</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>OV.45, OV.184, OV.47, OV.48</i>
Zveřejněno dne:	<i>18. května 2009</i>
Zpracovala:	<i>Paulína Tabery</i>

V březnu 2009 byl do pravidelných výzkumů Naše společnost zařazen blok otázek týkajících se cizinců v České republice. V rámci tohoto bloku byli obyvatelé naší země dotazováni, zda občané jiných národností, kteří se v posledních letech přistěhovali, představují problém. Rovněž byla zjišťována osobní zkušenost s cizinci, tedy zda nějaké cizí státní příslušníky respondenti znají, a pokud ano, z jakých zemí pocházejí, a také baterie otázek týkajících se argumentů, které jsou v diskusi o cizincích ve veřejné diskusi v České republice používány: obohacování české kultury, zvyšování nezaměstnanosti, nárůst kriminality, ale i řešení problému stárnutí populace nebo přispívání k rozvoji hospodářství.

Mezi obyvateli České republiky převažuje názor, že občané jiných národností, kteří se v posledních letech do této země přistěhovali, představují v měřítku celé republiky problém; k tomu se přiklání zhruba dvě třetiny (68 %) dotázaných.¹ Zajímavé je proto srovnání s otázkou, zda cizinci představují problém i v místě bydliště respondentů, kde naopak převažuje odpověď, že problém nepředstavují (53 %). Z uvedeného lze usuzovat, že obecné negativnější nahlížení na cizí státní příslušníky žijící v naší zemi není dáno přímou, ale spíše zprostředkovanou zkušeností.

¹ Znění otázky: „Představují nebo nepředstavují občané jiných národností, kteří k nám přišli v posledních letech, problém a) v rámci celé České republiky, b) v místě Vašeho bydliště?“ Varianty odpovědí: ano, představují; ne, nepředstavují.

Jak je vidět z časového srovnání, nazírání na problematičnost cizinců pobývajících v naší zemi se u hodnocení celé České republiky ve srovnání s měřeními v letech 2005 a 2008 zhoršilo (oproti minulému roku o 10 procentních bodů), u hodnocení situace v místě bydliště však k významným změnám nedošlo (viz tabulka 1).

Tab. 1: Představují občané jiných národností, kteří k nám přišli v posledních letech, problém? (v %)

	v rámci celé České republiky				v místě bydliště			
	5/2003	2/2005	3/2008	3/2009	5/2003	2/2005	3/2008	3/2009
Ano, představují	73	61	58	68	23	29	26	29
Ne, nepředstavují	14	22	30	23	65	50	54	53
Neví, netýká se	13	17	12	9	12	21	20	18

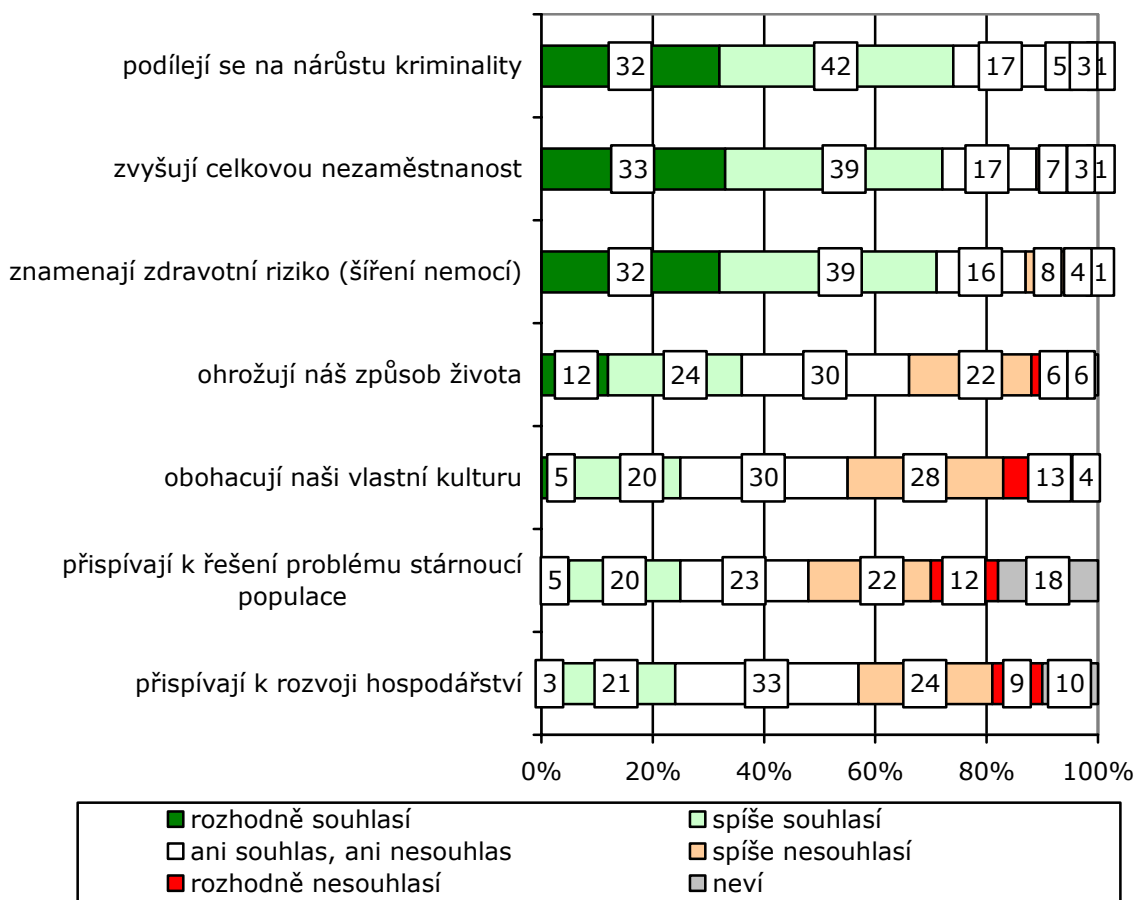
Pozn.: Procenta ve sloupci.

Podobně jako převážilo negativní hodnocení v případě problematičnosti lidí jiných národností pobývajících v České republice (při uvažování o zemi jako celku), převládá nepříznivé nazírání rovněž v případě argumentů používaných ve veřejné diskusi ohledně cizinců dlouhodobě zde pobývajících.

V baterii², kde byla uvedena jak kladná, tak záporná vyjádření, jednoznačně dominuje souhlas se třemi negativními položkami, a to že se dlouhodobě zde žijící cizinci podílejí na nárůstu kriminality (74 %), zvyšují celkovou nezaměstnanost (72 %) a znamenají zdravotní riziko, konkrétně šíření nemocí (71 %). Na druhou stranu tvrzení, že by cizí státní příslušníci ohrožovali náš způsob života, není přijímáno tak jednoznačně: o něco více než třetina (36 %) lidí s tím souhlasí, nesouhlas naopak projevuje 28 % populace starší 15 let. Necelá třetina zvolila v tomto případě neutrální variantu ani souhlas, ani nesouhlas. Pozitivní argumenty používané ve veřejné diskusi mají velmi podobné, ne zcela jednoznačné rozložení odpovědí. O něco silnější nesouhlas (41 %) je patrný u tvrzení, že cizinci dlouhodobě zde žijící obohacují naši kulturu, naopak čtvrtina české veřejnosti s tím souhlasí. Také přesvědčení o tom, že by cizinci přispívali k řešení ohledně stárnutí populace, není příliš silné. Nesouhlas u tohoto výroku mírně převažuje (34 %), souhlasí čtvrtina lidí. Za pozornost stojí poměrně vysoký podíl odpovědí „nevím“, 18 % občanů se necítí být dostatečně kompetentních na takovou otázku odpovědět. Podobná situace je i u argumentu, že cizinci přispívají k rozvoji hospodářství.

² Znění otázky: „Řekněte, nakolik souhlasíte či nesouhlasíte s následujícími výroky. Cizinci pobývající dlouhodobě v České republice... a) obohacují naši vlastní kulturu, b) zvyšují celkovou nezaměstnanost, c) se podílejí na nárůstu kriminality, d) přispívají k řešení problému stárnoucí populace, e) znamenají zdravotní riziko (šíření nemocí), f) přispívají k rozvoji hospodářství, g) ohrožují náš způsob života.“ Varianty odpovědí: rozhodně souhlasí; spíše souhlasí; ani souhlas, ani nesouhlas; spíše nesouhlasí; rozhodně nesouhlasí.

Graf 1. Názory ohledně cizinců pobývajících dlouhodobě v České republice

Rozdíly v názorech u uvedených argumentů se projevují zejména u lidí s různou deklarovanou životní úrovní. Lidé s dobrou životní úrovní jsou obecně pozitivněji naladěni vůči cizincům dlouhodobě zde pobývajícím. Podobně lze jisté rozdíly pozorovat u lidí s různým vzděláním, i když ne u všech položek; zejména lidé vysokoškolsky vzdělaní nejsou ve svých názorech natolik striktní (např. u negativních argumentů méně volí variantu „rozhodně souhlasím“), což souvisí s předpokládaným společenským působením vzdělávání jako faktoru mírnícího předsudky.

Ve výzkumu bylo rovněž zjišťováno, zda lidé osobně znají nějaké cizince, kteří v České republice dlouhodobě pobývají,³ a pokud ano, ze které země pocházejí.⁴ Necelá polovina (44 %) občanů uvedla, že zná osobně blíže nějakého cizince, přičemž nejčastěji byli zmiňováni Vietnamci, Slováci a Ukrajinci, s větším odstupem také Poláci, Rusové, Němci (viz tabulka 2).

³ Znění otázky: „Znáte osobně blíže nějaké cizince, kteří dlouhodobě pobývají v ČR?“ Varianty odpovědí: ano, ne.

⁴ Znění otázky: „Odkud pocházejí? Ze které země?“ (Respondenti mohli uvést až tři různé odpovědi.)

Tab. 2: Země, ze kterých pocházejí cizinci – osobní známí (v %)

Vietnam	44
Slovensko	37
Ukrajina	36
Polsko	14
Rusko	10
Německo	6

Pozn.: Vzhledem k tomu, že každý respondent mohl jmenovat až tři položky, činí součet všech možných odpovědí 300 %. V tabulce jsou uvedeny pouze nejčastěji zmiňované země.